

ONA TILI DARSLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ORQALI O‘QITISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Isaqov Zokirjon Soliyevich

Qo‘qon DU “Boshlang‘ich ta‘lim” kafedrası dotsenti,
filologiya fanlari nomzodi. isaqovzokirjon1@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich ta‘lim ona tili darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari, ularning o‘qitish samaradorligini oshirishdagi o‘rni va amaliy imkoniyatlari yoritilgan hamda raqamli vositalarning o‘quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishdagi roli, dars jarayoniga interfaol metodlarni joriy etishdagi afzalliklari va mavjud muammolar, ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, ona tili bilimi, boshlang‘ich ta‘lim xususiyati, interfaol metod, samaradorlik, kompetensiya, innovatsion yondashuv.

Аннотация. В статье рассматриваются научно-теоретические основы использования цифровых технологий на уроках родного языка в начальном образовании, их роль в повышении эффективности обучения и практические возможности, анализируется роль цифровых инструментов в развитии языковой компетенции учащихся, преимущества и существующие проблемы внедрения интерактивных методов в процесс обучения, а также пути их преодоления.

Ключевые слова: цифровые технологии, знание родного языка, особенности начального образования, интерактивный метод, эффективность, компетентность, инновационный подход.

Abstract. This article examines the scientific and theoretical foundations of using digital technologies in native language lessons in primary education, their role in improving learning effectiveness, and their practical potential. It also analyzes the role of digital tools in developing students' linguistic competence, the advantages and challenges of implementing interactive methods in the learning process, and ways to overcome them.

Keywords: digital technologies, native language proficiency, primary education characteristics, interactive method, effectiveness, competence, innovative approach.

Bugungi kunda ta‘lim jarayonida raqamli texnologiyalarni qo‘llash ta‘lim sifatini oshirishning eng muhim omillaridan biriga aylandi: axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta‘lim jarayonini yangicha tashkil etish, darslarni interaktiv shaklda o‘tkazish, o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish imkonini bermoqda[1].

Boshlang‘ich ta‘lim – bu o‘quvchilarda ona tiliga muhabbat, nutq madaniyati, savodxonlik, mantiqiy tafakkur va ijodiy yondashuvni shakllantiradigan poydevor bosqichdir, shuning uchun ona tili darslarida raqamli texnologiyalardan samarali

foydalanish o‘qitish jarayonini yanada qiziqarli, mazmunli va zamon talablariga mos holga keltiradi.

Raqamli texnologiyalar yordamida dars jarayonini samarali tashkil etish o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasini oshiradi, ularni faol o‘rganishga undaydi va o‘qituvchi faoliyatini metodik jihatdan yengillashtiradi.

Raqamli texnologiyalar – bu elektron qurilmalar, internet platformalar va multimedia vositalaridan foydalangan holda o‘qitish tizimi bo‘lib, ular dars jarayonini vizual, eshitiladigan va interaktiv tarzda boyitadi[2], boshlang‘ich sinf ona tili darslarida raqamli texnologiyalarning o‘rni quyidagilarda namoyon bo‘ladi:

- o‘quvchilarning diqqatini jalb etish va darsni jonlantirishda;
- matn va grammatik birliklarni tushuntirishda ko‘rgazmalilikni ta‘minlashda;
- mustaqil o‘rganish va takrorlash imkoniyatini yaratishda;
- o‘qituvchining vaqtini tejash va dars samaradorligini oshirishda.

“Wordwall”, “LearningApps”, “Quizizz”, “Kahoot”, “Mentimeter” kabi onlayn platformalar yordamida o‘quvchilarning so‘z boyligi, imlo savodxonligi, grammatika bilimlari sinovdan o‘tkaziladi, bunday interaktiv usullar o‘quvchilarning bilim olish motivatsiyasini kuchaytiradi.

Raqamli texnologiyalarning o‘qitish samaradorligiga ta‘siri shuki, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun darslar qiziqarli, rang-barang va faol o‘rganishga yo‘naltirilgan bo‘lishi zarur. Raqamli texnologiyalar bu talabni to‘liq qondira oladi[3] hamda quyidagi jihatlar dars samaradorligini oshirishda muhim o‘rin tutadi:

1. Ko‘rgazmalilik – mavzularni rasm, video, animatsiya orqali tushuntirish o‘quvchilarda obrazli fikrlashni rivojlantiradi.

2. Motivatsiya – o‘yin texnologiyalariga asoslangan topshiriqlar o‘quvchilarda darsga qiziqishni oshiradi.

3. Individual yondashuv – raqamli vositalar yordamida o‘quvchilarning bilim darajasiga qarab topshiriqlar berish mumkin.

4. Baholashning shaffofligi – onlayn testlar orqali natijalarni avtomatik tarzda olish imkoniyati mavjud.

5. Ijodkorlikni rivojlantirish – raqamli topshiriqlar o‘quvchilarda mustaqil izlanish, matn yaratish, savol tuzish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida raqamli vositalardan foydalanishning ayrim samarali yo‘llari quyidagilardir:

So‘z boyligini oshirish uchun: “Wordwall” platformasida “So‘z topish”, “Sinonim-antonym” o‘yinlari, “LearningApps” orqali “So‘zdan gap tuzish” mashqlari.

Imlo va grammatika mashqlari uchun: “Quizizz” va “Kahoot” orqali o‘qituvchi savollar tuzadi, o‘quvchilar telefon yoki planshet orqali javob berishadi.

Matn ustida ishlash uchun: interaktiv taqdimotlar (PowerPoint, Canva) va elektron darsliklardan foydalanish orqali so‘z tahlili, gap qurilishi, tinish belgilarini mustahkamlash.

O‘yinli topshiriqlar uchun: “Baxtli so‘zlar” (to‘g‘ri yozilgan so‘zlarni topish), “So‘z piramidasi” (harflardan yangi so‘zlar yasash), “Gapni davom ettir” (fikrni kengaytirish) kabi raqamli mashqlar[4].

Ushbu metodlar o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi, ularning eslab qolish qobiliyatini oshiradi va darsni samarali o‘tishga yordam beradi.

Bu boradagi dolzarb muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari sifatida quyidagi tavsiyalarni e‘tiboringizga taqdim qilamiz, chunki raqamli texnologiyalarni ta‘lim jarayoniga keng joriy etishda qator muammolar ham mavjud:

- ayrim maktablarda texnik vositalar va internet tarmog‘ining yetishmasligi;
- o‘qituvchilarning raqamli savodxonlik darajasining pastligi;
- o‘quvchilarning ekran oldida ortiqcha vaqt o‘tkazishi natijasida charchash holatlari;

- ona tili darsliklarida raqamli materiallar bilan integratsiya yetarli emasligi.

Bularni bartaraf etish uchun:

- har bir maktabni zamonaviy texnik vositalar bilan jihozlash;
- o‘qituvchilar uchun “Raqamli pedagogika” kurslarini tashkil etish;
- ona tili darsliklarini onlayn platformalar bilan uyg‘unlashtirish;
- o‘quvchilarda raqamli gigiyena madaniyatini shakllantirish lozim.

Raqamli texnologiyalar yordamida o‘qitishning istiqbollarga kelsak, kelgusida ona tili darslarida raqamli texnologiyalarni yanada rivojlantirish uchun quyidagi yo‘nalishlarda ish olib borish muhimdir:

- o‘quvchilarning yosh xususiyatlariga mos mobil ilovalar yaratish;
- sun‘iy intellekt asosidagi adaptiv o‘quv dasturlarini joriy etish;
- ovozli so‘z tahlili va virtual o‘qituvchi yordamchilarini ishlab chiqish;
- raqamli ta‘lim resurslari bazasini kengaytirish.

Bu istiqbolli dasturlar boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining til o‘rganish jarayonini osonlashtiradi va o‘qituvchilarga innovatsion imkoniyatlar yaratadi[5].

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalarni ona tili darslarida samarali qo‘llash o‘qitish sifatini sezilarli darajada oshiradi. Ular o‘quvchilarda so‘z boyligini kengaytirish, imlo savodxonligini mustahkamlash, nutqiy faoliyatni rivojlantirish va mustaqil o‘rganishga rag‘bat uyg‘otishda muhim vositadir.

Raqamli texnologiyalar o‘qituvchining metodik imkoniyatlarini kengaytiradi, o‘quvchi faoliyatini esa jonlantiradi. Shu sababli har bir o‘qituvchi dars jarayonida raqamli metodlarni puxta o‘zlashtirib, ularni ta‘lim samaradorligini oshirish maqsadida qo‘llay olishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligining “Raqamli ta‘lim muhitini rivojlantirish konsepsiyasi”. – Toshkent, 2021.
3. Yo‘ldoshev J. Ona tili ta‘limida innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2021. – 228 b.
4. Anderson T., Dron J. Teaching Crowds: Learning and Social Media. – Athabasca University Press, 2014. – 244 p.